

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-758/19 - 1

Kohtuasi C-758/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

16. oktoober 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Polymeles Protodikeio Athinon (Ateena esimese astme kohus mitmeliikmelises koosseisus, Kreeka)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

18. juuni 2019

Hageja:

OH

Kostja:

ID

[...]

POLYMELES PROTODIKEIO ATHINON (Ateena esimese astme kohus mitmeliikmelises koosseisus, Kreeka)

[...]

kogunes 10. jaanuaril 2019 avalikule kohtuistungile, et lahendada vaidlus järgmiste poolte vahel:

HAGEJA: OH, [...], elukoht: Ateena [...],

ja

KOSTJA: ID [...], elukoht: Kifisia – Attiki [...].

[lk 2] Hageja palub rahuldada tema 13. septembri 2017. aasta hagi, [...].
[Menetlusküsimused]

[...]

VÖTTES ARVESSE KOHTUDOKUMENTE, ON SIINNE KOHUS
SEADUSE ALUSEL OTSUSTANUD JÄRGMIST.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 343 kohaselt on liidul liikmesriikide territooriumil oma ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuuniteedid vastavalt tingimustele, mis on ette nähtud 8. aprilli 1965. aasta protokollis Euroopa Liidu privileegide ja immuuniteetide kohta. Seesama kehtib Euroopa Keskpanga ja Euroopa Investeerimispanka kohta. 8. aprilli 1965. aasta Euroopa Liidu privileegide ja immuuniteetide protokollis artiklis 11, mis on nüüd lisatud sellele aluslepingule kui protokoll nr 7, on sätestatud, et „[i]ga liikmesriigi territooriumil on liidu ametnikel ja muudel teenistujatel nende kodakondsusest olenemata järgmised privileegid ja immuuniteedid: a) kohtulik puutumatus oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste suhtes, kui ei tulene teisiti asutamislepingute sätetest, mis käsitlevad ühelt poolt ametnike ja muude teenistujate vastutust liidu ees ning teiselt poolt Euroopa Liidu Kohtu pädevust vaidlustes liidu ning nende ametnike ja muude teenistujate vahel. Neile jääb see puutumatus ka pärast nende ametist lahkumist [...]“. Sama protokollis artiklis 17 [lk 3] on täpsustatud, et liidu ametnikele ja muudele teenistujatele antakse privileegid, immuuniteedid ja soodustused üksnes liidu huvides ning et iga liidu institutsioon peab ametnikule või muule teenistujale antud immuuniteedi ära võtma alati, kui kõnealune institutsioon leiab, et sellise immuuniteedi äravõtmine ei ole vastuolus liidu huvidega. Viimaks on protokollis artiklis 19 sätestatud, et artikleid 11–14 ja 17 kohaldatakse ka komisjoni liikmete suhtes. Eespool osundatud ELTL artikli 343 sätted annavad niisiis liidule tema ülesannete täitmiseks vajalikud privileegid ja immuuniteedid, see tähendab, need privileegid ja immuuniteedid, mis on seotud talle antud pädevuse teostamisega. Nende ulatus ja sisu on eelviidatud 8. aprilli 1965. aasta protokollis kindlaks määratud. Euroopa Liidu Kohus [edaspidi „Euroopa Kohus“] on väljendanud seisukohta, et selles protokollis ette nähtud privileegid ja immuuniteedid on olemuselt funktsionaalsed ning piirduvad järelikult sellega, mida on vaja, et vältida liidu toimimise ja sõltumatuse kahjustamist. Järelikult ei tähenda ELTL protokollis nr 7 ette nähtud immuuniteet või kohtulik puutumatus automaatselt liikmesriikide kohtute alluvusest väljajäämist, kusjuures iga kord tuleb eraldi kontrollida, ega konkreetne vaidlus ei kuulu Euroopa Liidu kohtualluvusse. Näiteks on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et kuigi Euroopa Ühenduste valduses oleva vara arestimine võib teatud asjaoludel takistada ühenduste toimimist ja piirata sõltumatust, võib kokkuvõttes anda loa arestida komisjoni kui kolmanda isiku valduses oleva varana summad, mille ta kostjale rendina võlgneb (Euroopa Kohtu 11. aprilli 1989. aasta kohtumäärus S.A. Générale de Banque vs. komisjon, C-1/88, EKL lk 857, punktid 9 ja 15, ning Üldkohtu 19. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas Gollnisch vs. parlament: T-42/06, EKL lk II-1135,

punkt 94). Samas kontekstis on ka leitud, et institutsioonilised organid ei või kõnealustele immuunitetidele ja privileegidele tugineda selleks, et keelduda andmast liikmesriikide kohtutele tõendeid ja teavet, mille nad on kogunud [lk 4] liidu õiguse rikkumise kohta, kuna selline keeldumine rikuks koostöökohustust, mille näeb institutsioonilistele organitele ette Euroopa Liidu lepingu artikli 4 lõige 3, kuid ka protokollis artikkel 19 (vt Euroopa Kohtu 13. juuli 1990. aasta kohtumäärus Zwartveld jt, C-2/88, EKL lk 1-3365, punktid 20 ja 21 [...]). Avaliku Teenistuse Kohus leidis liidetud kohtuasjades F-124/05 ja F-96/06 (13. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus, [punkt 231]) omakorda, et privileegide ja immuunitetide protokollis artiklis 11 (endine artikkel 12) ette nähtud kohtulik puutumatus kaitseb ametnikke ja teenistujaid liikmesriikide asutuste menetluse algatamise eest nende ametikohustuste täitmisel tehtud tegude suhtes. Hiljem leidis Euroopa Kohus – tõlgendades protokollis artiklis 8 sätestatud, mis puudutab omakorda Euroopa Parlamendi liikmete immuuniteti –, et selleks, et immuunitet kaitseks Euroopa Parlamendi saadiku arvamust, peab see olema avaldatud tema kohustuste täitmisel, mis ei ole [tingimata] nii väite puhul, mille eurosaadik on esitanud [väljaspool Euroopa Parlamendi hoonet]; ja mille eest on tema päritoluriigis alustatud kriminaalmenetlust laimamises seisneva süüteo asjas. Kui tegemist on eurosaadiku väidetega, mille alusel on tema liikmesriigis alustatud kriminaalmenetlust, tuleb sedastada, et „protokollis artiklis 8 ette nähtud puutumatus võib kahtlemata takistada siseriiklikel õiguskaitseorganitel ja kohtutel teostamast nende pädevust süütegude uurimisel ja kriminaalkorras karistamisel, et tagada avaliku korra kaitse nende territooriumil, ning seetõttu võib see puutumatus võtta isikutelt, keda need väited on kahjustanud, igasuguse võimaluse kohtusse pöörduda, sealhulgas vajaduse korral selleks, et tsiviilkohtus nõuda neile tekitatud kahju hüvitamist“ (Euroopa Kohtu 6. septembri 2011. aasta otsus Patriciello, C-163/10, EKL 2011, lk I-7565, punktid 18 ja 34, ning eespool viidatud kohtuotsus Gollnisch, punkt 58). Viimaks on ka leitud, et pelk asjaolu, et kahju tekitanud sündmus toimus Euroopa Parlamendi ruumides, ei tähenda, et [lk 5] õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise (lepinguvälise vastutuse) hagi arutamine kuuluks Euroopa Kohtu alluvusse (Euroopa Kohtu 22. märtsi 1990. aasta kohtuotsus Le Pen ja Front National, C-201/89). Järgmiseks: Kreeka tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Kodikas Politikis Dikonomias) artikli 3 lõike 2 kohaselt ei kuulu kohtuliku puutumatusena välismaalased Kreeka kohtualluvusse, välja arvatud kinnisasjaõigusi puudutavates vaidlustes, eeldusel, et õigusnorm puudutab ainult välismaalasi, mitte ka kreeklasi [...] [*Kreeka kohtupraktika*]. Lisaks kuuluvad kohtuliku puutumatusena kreeklased ning välismaal teenistuses olevad ametnikud Kreeka tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 24 kohaselt selle kohtu alluvusse, kelle ringkonnas nende elukoht enne lähetust oli, või riigi pealinna kohtualluvusse, kui neil enne lähetust [Kreekas] elukohta ei olnud. Viimane säte tundub aga olevat vastuolus eelviidatud esimuslike liidu õigusnormidega, mis on sätestatud ETL artiklis 343 ja protokollis nr 7 artiklites 11, 17 ja 19 (Euroopa Kohtu [15. juuli 1964. aasta] kohtuotsus Costa vs. ENEL, C-6/64), kus on sõnaselgelt ette nähtud ametnike, muude teenistujate ja Euroopa Komisjoni liikmete kohtulik puutumatus, olenemata nende kodakondsusest. Lisaks on Euroopa Komisjon Euroopa Liidu lepingu artiklites 13

ja 17 sätestatu kohaselt liidu kollegiaalne organ *par excellence*, mistõttu ei saa asuda seisukohale, et tema liikmed ehk volinikud oleksid selle liikmesriigi diplomaatide või suursaadikute staatuses, mille kodanikud nad on, mispuhul nad kuuluksid Viini [18.] aprilli 1961. aasta konventsiooni (mis ratifitseeriti dekreetseadusega nr 503/1970) kohaldamisalasse; seetõttu ei ole neil samal põhjusel kohtulikku puutumast neid lähetanud riigi ehk selle liikmesriigi kohtutes, mille kodanikud nad on. Viimaks, ELTL artikli 267 kohaselt on Euroopa Liidu Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis puudutavad: a) aluslepingute tõlgendamist; b) liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist; **[lk 6]** kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, järelikult taotleda sellekohast eelotsust Euroopa Kohtult [...] [*Kreeka kohtupraktika*].

Käesolevas hakis väidab hageja, et tänu oma haridusteele, karjäärile ja töökogemusele Kreekas ja välismaal sai ta 2004. aastal vastu võtta ettepaneku osutada oma teenuseid juriidilise erikonsultandina tervishoiuministeriumis, mille poliitiline liider oli kostja. Pärast seda osutas ta kuni 2014. aastani kostjale oma teenuseid, teenides igati tema huve, olenemata viimasele usaldatud ülesannetest (vabariigi presidendiks kandideerimine, kaitseministerium, välisministerium) ja võttes enda peale lisaks ametialastele küsimustele ka isiklike probleemidega tegelemise. Tänu heale koostööle ning oma ülesannete tõhusale täitmisele järgnes ta kostjale Brüsselisse, kus viimane oli Euroopa Liidu voliniku ametis, asudes tööle tema kabineti asejuhatajana. Sellel kohal hoolitses ta kostja kabinetile usaldatud rände-, siseasjade- ja kodakondsusportfelli eest, tegeledes paralleelselt ka julgeolekuga ning kuritegevuse vastase võitlusega, kuid ka kostja isiklike küsimustega. Kostja võttis 2015. aasta septembris temalt ära kõik eelkirjeldatud funktsioonidega seotud ülesanded ja määras talle ülesanneteks uimastivastase võitluse ja liidu kodakondsuspoliitika edendamise, mis oli hageja arvates alandav, võttes arvesse tema kutse- ja teadusalast mainet. Kuigi ta osutas siiski kostjale oma teenuseid eeskujulikult edasi, palus viimane põhjendusi esitamata tal 2016. aasta aprillis leping üles öelda, täpsustades, et keeldumise korral allkirjastab ta tema töösuhte lõpetamise Euroopa Komisjoniga. 2016. aasta aprillis teatas Euroopa Komisjoni personalihalduse ja julgeoleku peadirektoraat tema **[lk 7]** Euroopa Komisjoniga sõlmitud töösuhte lõpetamisest ametlikul põhjusel, et kostja on tema suhtes usalduse kaotanud – põhjus, miks talle ei antud enne selle kabineti otsuse tegemist isegi võimalust lasta end ära kuulata. Selle otsuse peale esitas ta esiteks vaide, mis jäeti rahuldamata, ning teiseks esitas ta Euroopa Kohtule kaebuse. Ta väidab, et kui kostja tegi tema kohta solvavaid avaldusi, et on kaotanud tema suhtes usalduse ja et tema ülesannete täitmisel on puudujääke, vähimategi põhjendusteta ja andmata talle võimalust ennast kaitsta, on ta haavanud tema au ja väarikust ning põhjustanud selle vältimatu tagajärjena tema töösuhte lõppemise Euroopa Komisjoniga. Kostja eelkirjeldatud süüline tegevus tekitas hagejale olulise varalise kahju – ta kaotas Euroopa Komisjoni töötasu alates 1. novembrist 2016 kuni 31. oktoobrini 2019, mille summa on 452 299,32 eurot –, kuid ka mittevaralise kahju, kuna tema kohta sõnastatud süüdistused on kahjustanud tema mainet, tulevikku ja staatust Euroopa Liidu ja

selle organite keskkonnas. Neil põhjustel palub ta, et ajutiselt täitmisele pööratava otsusega kohustataks kostjat a) hüvitama tekitatud varaline kahju, mida on hagiavalduses täpsemalt kirjeldatud ja nimetatud, summas 452 299,32 eurot, millele lisandub seadusjärgne intress arvestatuna alates selle avalduse kättetoimetamise päevast; b) hüvitama kostja süülise ja õigusvastase tegevusega tekitatud mittevaraline kahju, makstes selleks 600 000 euro suuruse summa; c) võtma väärad ja laimavad avaldused tagasi ning kandma menetluskulud.

Eespool kirjeldatud esemega hagi esitati voliniku vastu, kellel on hoolimata sellest, et ta on Kreeka kodanik, eelviidatud ELTL artiklis 343 ja protokollis artiklites 11, 17 ja 19 sätestatu kohaselt kohtulik puutumatus. Seoses sellega täpsustati Euroopa Komisjoni personalihalduse ja julgeoleku peadirektoraadi 22. detsembri 2017. aasta avalduses, et „ID-1 [lk 8] kui rände, siseasjade ja kodakondsuse valdkonna volinikul on Euroopa Liidu immunitetide protokollis nr 7 artiklite 11 ja 19 kohaselt komisjoni liikmena puutumatus oma ametikohustuste täitmisel tehtud tegude, sealhulgas suuliste ja kirjalike avalduste suhtes. Selle puutumatus võib volinike kolleegium liikmesriigi kohtu taotlusel ära võtta, kui see äravõtmise ei ole liidu huvidega vastuolus“.

Käesoleval juhul ei ole kostjast voliniku suhtes pooleli ühtki kriminaalmenetlust, mille tõttu liikmesriigi pädev kohus oleks palunud puutumatus ära võtta, vaid tsiviilasi, mille ese on – nagu eespool öeldud – varalise ja mittevaralise kahju hüvitamine.

Siinne kohus on käesoleva otsuse esimeses osas esitanud õiguslike kaalutluste põhjal asunud seisukohale, et vaja on tõlgendada ELTL artiklit 343 koostoimes protokollis artiklitega 11, 17 ja 19, milles sätestatu ei ole piisavalt selge, ning see (tõlgendamine) on ELTL artikli 267 kohaselt Euroopa Liidu Kohtu ainupädevuses. Seepärast leiab sinne kohus, et peab menetluse peatama [...] ja esitama Euroopa Kohtule järgmised tõlgendusküsimused:

[...] *[eelotsuse küsimuste sõnastus on sama, mis resolutsioonis]*

[lk 9] ESITATUD PÕHJENDUSTEST LÄHTUDES

peatatakse menetlus.

Euroopa Liidu Kohtule esitatakse [...] ELTL artikli 267 alusel tõlgendamiseks järgmised eelotsuse küsimused.

1. Kas protokollis artiklis 11 kasutatud mõisted „kohtulik puutumatus“ ja „immunitet“ langevad sätestatud kujul ja oma eesmärgi poolest kokku?
2. Kas artiklis 11 kasutatud mõiste „kohtulik puutumatus“/„immunitet“ hõlmab lisaks kriminaalasjadele ka tsiviilõiguslike hagnosisid, mille on komisjoni liikmete vastu esitanud kolmandast isikust kannatanud?

3. Kas voliniku „kohtulikku puutumatust“/„immuniteti“ saab ära võtta ka seoses tema vastu algatatud tsiviilkohtumenetlusega, nagu näiteks käesolevas kohtuasjas esitatud hagi puhul? Kui vastus on jaatav, siis kes peaks selle äravõtmise menetluse algatama?

4. Kas selline voliniku vastu esitatud kahju õigusvastasest tekitamisest tulenev hagi, nagu on esitatud käesolevas kohtuasjas, kuulub Euroopa Liidu kohtualluvusse?

Kuulutatud Ateenas 18. juunil 2019.

[...]

TÖÖDOKUMENT